

ชุมชนอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง

องค์การบริหารส่วนตำบลกุททอง จังหวัดมหาสารคาม

ในปี 2545 ได้มีบุคคลบุกรุกป่าโคกหนองคอง ซึ่งเป็นป่าสาธารณะประโยชน์ของชาวบ้านในเขตตำบลกุททอง โดยเข้าไปถางป่าและตัดดิน บนพื้นที่จำนวน 20 ไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลกุททองจึงได้ยื่นฟ้องต่อศาล แต่ศาลยกฟ้อง เนื่องจากผู้บุกรุกมีเอกสารหลักฐาน สด.1 ทั้งที่โดยทั่วไปรับรู้ว่าเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะ อบต.เกรงว่าหากปล่อยไว้เช่นนี้อาจเป็นมูลเหตุของการบุกรุกป่าสาธารณะ ที่มีจำนวนทั้งหมด 1,600 ไร่ กระทั่งท้ายที่สุด จะไม่มีพื้นที่ป่าในตำบลเหลืออยู่เลย อบต.กุททองจึงได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการถือครองที่ดิน ซึ่งกำนันได้ทำหนังสือกรรมสิทธิ์ที่หลวง (นสล.) ไว้ในปี พ.ศ. 2539 ประกอบกับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เข้ามาทำการสำรวจพื้นที่ป่าโคกหนองคอง และทำการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนองคองเบื้องต้น จึงพบว่าผู้บุกรุกป่าที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน 32 ราย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุททองจึงได้มีแนวคิดในการอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองไว้ โดยการเวนคืนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก และจัดทำเขตพื้นที่ป่าโคกหนองคองให้มีความชัดเจน

ข้อมูลพื้นฐาน

อำเภอ: เขียงยืน

จังหวัด: มหาสารคาม

ประชากร: 10,094 คน

พื้นที่: 58.10 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ปี 2546 อบต.กุททอง จัดทำโครงการ "ชุมชนอนุรักษ์" เพื่อเวนคืนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก และจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองในทุกหมู่บ้าน เพื่อช่วยดูแลและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าตลอดจนเพื่อให้พื้นที่ป่าโคกหนองคองเป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้านตำบลกุททองต่อไป

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. อบต. ดำเนินการเจรจาขอพื้นที่ป่าสาธารณะจากผู้บุกรุกพื้นที่ป่าโคกหนองคองจำนวน 32 ราย ได้พื้นที่ป่าโคกหนองคองคืนประมาณ 200 ไร่
2. อบต. กุททอง ประชาชนในตำบล และกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองร่วมกันปลูกพันธุ์ไม้ทดแทนพื้นที่ป่าโคกหนองคองที่ถูกบุกรุกและเสื่อมโทรม
3. จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน จำนวน 19 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10-15 คน เพื่อทำหน้าที่ระวังไฟป่า และดูแลพื้นที่ป่าและป้องกันการบุกรุกจากบุคคลภายนอก
4. อบต.กุททองจัดทำถนนดินรอบเขตพื้นที่ป่าโคกหนองคอง ความยาวรอบป่าประมาณ 7 กิโลเมตร เพื่อแสดงอาณาเขตของป่า และเป็นแนวป้องกันไฟป่า

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

เงินใช้จ่ายจากเงินสะสมปีงบประมาณ 2544 จำนวน 490,000 บาท โดยจัดทำ

1. ถนนดินรอบพื้นที่ป่า 7 กม. เป็นเงิน 380,000 บาท
2. ค่าเบี้ยเลี้ยงสำหรับอาสาสมัครอนุรักษ์ป่า 90,000 บาท
3. ค่ารั้งวัดพื้นที่ป่าให้แก่สำนักงานที่ดินอำเภอเขียงยืน เป็นเงิน 20,000 บาท

บุคลากร

1. เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอเขียงยืน จำนวน 4 คน
2. นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 10 คน
3. กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง จำนวน 240 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน - ธันวาคม 2545	- อบต. กุทองนำหนังสือกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ได้ทำไว้ในปี พ.ศ. 2539 ตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าจากบุคคลภายนอก - คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทำการสำรวจพื้นที่ป่าโคกหนองคอง และทำการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนองคองเบื้องต้น พบผู้บุกรุกพื้นที่ป่าจำนวน 32 ราย	อบต. กุทอง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
กุมภาพันธ์ 2546	จัดประชาคมตำบล เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	อบต. กุทอง
มีนาคม 2546	- เขียนโครงการอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองเสนอต่อสภา อบต. - ติดต่อสำนักงานที่ดินอำเภอเขียงยืนทำการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนองคอง	ปลัด อบต. กุทอง
มีนาคม - เมษายน 2546	- ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับทราบการดำเนินอนุรักษ์พื้นที่ป่าโคกหนองคอง - จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละประมาณ 10 – 15 คน ทำหน้าที่ดูแลป่าโคกหนองคอง	อบต. กุทอง ผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน
พฤษภาคม 2546 - ปัจจุบัน	ดำเนินการดูแลพื้นที่ป่าโคกหนองคอง ป้องกันการบุกรุกจากบุคคลภายนอก และระวังป้องกันไฟป่า	กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง
พฤษภาคม – มิถุนายน 2546	ดำเนินการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนองคอง โดยใช้หนังสือกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ได้ทำไว้ในปี พ.ศ. 2539 และให้ชาวบ้านที่ได้ชี้เขตป่าโคกหนองคองในสมัยนั้นมาทำการชี้เขตพื้นที่ป่าอีกครั้ง พร้อมทั้งเชิญผู้บุกรุกพื้นที่ป่ามารับทราบการทำการรังวัดด้วย	อบต. กุทอง สำนักงานที่ดินอำเภอ เขียงยืน
พฤษภาคม - กรกฎาคม 2546	ดำเนินการเจรจากับผู้บุกรุกพื้นที่ป่าโคกหนองคองจำนวน 32 ราย ให้ย้ายออกจากพื้นที่ป่าโคกหนองคอง	คณะผู้บริหาร อบต. กุทอง สมาชิกสภา อบต. กุทอง ปลัด อบต. กุทอง ผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง
12 สิงหาคม 2546	ดำเนินการปลูกพันธุ์ไม้ทดแทนพื้นที่ป่าโคกหนองคองที่ถูกบุกรุก	อบต. กุทอง กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง ประชาชนในตำบลกุทอง
สิงหาคม – กันยายน 2546	บริษัทรับเหมาก่อสร้างดำเนินการสร้างถนนดินรอบเขตพื้นที่ป่าโคกหนองคองที่ทำการรังวัดเสร็จเรียบร้อยแล้วเป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร เพื่อเป็นแนวเขตพื้นที่ป่าและแนวป้องกันไฟป่าของป่าโคกหนองคอง	ผู้บริหาร อบต. ห้วยวัง ปลัด อบต. ห้วยวัง เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้
5 ธันวาคม 2546	ดำเนินการปลูกพันธุ์ไม้ทดแทนพื้นที่ป่าโคกหนองคองที่ถูกบุกรุก	อบต. กุทอง กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ป่า

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
		โคกหนองคอง ประชาชนในตำบลกุททอง

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

คณะวิศวกรรมศาสตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานที่ดินอำเภอ เขียงยืน ศูนย์เพาะพันธุ์กล้าไม้ เขต 1 จังหวัด มหาสารคาม กลุ่มอาสาสมัคร อนุรักษ์ป่าโคกหนอง คอง	ทำการสำรวจพื้นที่ป่าโคกหนองคอง และทำการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนอง คองเบื้องต้น ทำการรังวัดพื้นที่ป่าโคกหนองคอง เพื่อออกเอกสารแสดงเขตพื้นที่ป่าที่ ชัดเจน (หนังสือกรรมสิทธิ์ที่ดินหลวง) สนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ เพื่อปลูกในพื้นที่ป่าโคกหนองคอง ดูแลและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าโคกหนองคอง และระงับการเกิดไฟป่า
--	---

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ป่าโคกหนองคองไม่มีแนวเขตพื้นที่ป่าชัดเจน
2. บุคคลภายนอกบุกรุกพื้นที่ป่าโคกหนองคองจากจำนวน 32 ราย เป็นพื้นที่ 200 ไร่
3. ป่าโคกหนองคองมีผู้นำชุมชนดูแลการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง
4. พื้นที่ป่าโคกหนองคองถูกบุกรุก ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม

หลังการดำเนินการ

1. ป่าโคกหนองคองมีพื้นที่ป่าชัดเจน โดยมีการออกหนังสือสิทธิ์ที่ดินหลวง จำนวน 1,600 ไร่ และมีถนนดินรอบพื้นที่ป่าโคกหนองคอง ระยะทาง 7 กิโลเมตร เพื่อแสดงเขตพื้นที่ป่า และป้องกันไฟป่า
2. บุคคลภายนอกที่บุกรุกพื้นที่ป่าโคกหนองคองจำนวน 32 ราย ได้คืนพื้นที่ป่าจำนวน 200 ไร่ ให้แก่ อบต. กุททอง
3. จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองทุกหมู่บ้าน จำนวน 19 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 – 15 คน ทำหน้าที่ดูแลป่าโคกหนองคอง
4. อบต. กุททอง ประชาชนในตำบลกุททอง และกลุ่มอนุรักษ์ป่าโคกหนองคองร่วมกันปลูกพันธุ์ไม้ทดแทนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกและเสื่อมโทรม ในวันสำคัญต่าง ๆ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
ผู้เสียผลประโยชน์ (ผู้บุกรุกที่สาธารณะ) จำนวน 32 ราย คัดค้านการอนุรักษ์ป่า	ทำการเจรจาต่อรอง และใช้หลักฐาน หนังสือ เอกสารสิทธิ์ที่หลวงแสดงเขตพื้นที่ป่า เพื่อแสดงให้ผู้คัดค้านยอมรับเขตพื้นที่ป่าที่ได้จัดทำไว้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกล้าตัดสินใจ ไม่กลัวเสียความนิยมจากผู้เสียผลประโยชน์
2. โครงการที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

มีความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดำเนินการ เนื่องจากมีกลุ่มอนุรักษ์ป่าโคกหนองคอง ซึ่งเป็นประชาชนแต่ละหมู่บ้านเป็นอาสาสมัครช่วยกันดูแลพื้นที่ป่าโคกหนองคอง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

การดำเนินงานอนุรักษ์ป่าให้ประสบความสำเร็จ ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์รับทราบผลประโยชน์ส่วนรวม และต้องจัดทำเอกสารสิทธิ์ให้สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถเจรจาต่อรองได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายวารินทร์ โคตรศรีวงศ์
ตำแหน่ง	: นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลกุ้ทอง
ที่อยู่	: บ้านขามเปี้ย หมู่ที่ 12 ตำบลกุ้ทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์	: (043) 782-183, (06) 630-5853
ชื่อ-นามสกุล	: นายอุดมจิต สุขะขาลี
ตำแหน่ง	: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลกุ้ทอง
ที่อยู่	: บ้านขามเปี้ย หมู่ที่ 12 ตำบลกุ้ทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์	: (043) 782-183, (01) 717-5362

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิทย์ใหม่ : พ.ศ. 2546

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านขามเปี้ย หมู่ที่ 12 ตำบลภูทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม 44160
ขนาดพื้นที่	58.10 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	6,534,930 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 5.38 % เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 0.87 % งบกลาง 1.51 % ค่าจ้างชั่วคราว 29.88 % ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ 0.25 % ค่าสาธารณูปโภค 2.47 % ค่าอุดหนุน 59.64 % ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	7,322,830 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 79.41 % ภาษีอากร 0.20 % ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต 0.81 % รายได้จากทรัพย์สิน 19.58 % เงินอุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	17 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างประจำ 12 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	10,094 คน
จำนวนครัวเรือน	1,814 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	19,800 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลภูทองมีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คลองส่งน้ำ ลำห้วย บ่อน้ำขนาดเล็ก บ่อเก็บน้ำขนาดใหญ่หลายแห่ง โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาตามแนวทิศตะวันตก เนื่องจากอยู่ในเขตรับน้ำตามโครงการชลประทานน้ำพอง – หนองหวาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีบางส่วนประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทำสวน ค้าขาย และรับจ้าง